

IV. évfolyam | 47. szám | 2022. 11. 24–30.

795 Ft | Éves előfizetőknek: 670 Ft
4,34 EUR | 15,9 RON | 410 DIN

mandiner

**A LEGJOBB
HELYEN
VAGYUNK!**

**GIANNI
ANNONI**

*Hogyan vizsgálják az Európai Unió válságkezelésből?
Mit szól Giorgia Meloni győzelméhez?
Mit jelent számára a jobboldaliság?*

Párbeszédre van szükség a háborúban

| SÁNDOR LÉNÁRD |

Örülök, ha bármely ország megpróbálja megtalálni a módját annak, hogyan lehet véget vetni ennek a katasztrófális háborúnak – mondja Norman Naimark. A Stanford Egyetem professzorával, aki a Mathias Corvinus Collegium vendége volt, a szuverenitás szerepéről, kelet-közép-európai kihívásokról és az ukrajnai háborúról beszélgettünk.

Az MCC-ben számos panelbeszélgetésen vett részt, amelyeknek a központi kérdésük a szuverenitáért vívott küzdelem volt. Korábban személyesen tapasztalta meg ezeket a küzdelmeket, amikor a hidegháború alatt Berlinben élt. Milyen élményekre emlékszik ebből az időszakból?

Valóban, az 1970–80-as években több mint két évet éltem a kettéosztott Berlinben, ahol több tudományos témán dolgoztam. Sokat jártam át Kelet-Berlinbe a híres Checkpoint Charlie-n keresztül, ehhez az amerikai állampolgároknak megvolt a joguk a négy hatalom által ellenőrzött városban. Itt szoros barátságokat kötöttem, és megismertem valamit abból a nehéz és kemény sorusból, amellyel sok kelet-berlini és keletnémet polgár szembesült a Német Szocialista Egységpárt vezette kommunista rendszer alatt. Bármilyen elcsépeltnek hangzik is, a szabadság hiánya volt a leginkább szembetűnő, ami boldogtalanná tette az életüket. A keleti blokkot leszámítva nem tudtak utazni, pályaválasztási lehetőségük korlátozott volt, az állambiztonsági szervek, így a Stasi ellenőrizték mindennapi életüket. Az oktatás, a kultúra és a média a kommunista párt ellenőrzése alatt állt, és senki nem mert elmondani a véleményét a nyilvános fórumokon. A Német Demokratikus Köztársaság szorítása meggyötörte az általam megismert emberek lelkét. Ez megerősítette bennem, hogy mennyire fontos egy nép szabadsága és az állam szuverenitása, hiszen az NDK-nak a szovjetek diktáltak.

Hogyan tekintett Nyugat-Németország újraegyesítésére, valamint a kelet- és közép-európai országok felszabadulására?

Attól kezdve, hogy a berlini falat 1961-ben felépítették, egészen addig, amíg a vasfüggöny az 1975-ös helsinki záróokmányban gyakorlatilag elfogadott részévé vált Európa geopolitikai térképének, a Nyugat úgy tekintett a közép-európai térségre, mint amely a szovjetek által szervezett Európa szerves része. Néhány szórványos kísérletet leszámítva a Nyugat beletörődött Európa megosztottságába. A Szovjetunió és az Egyesült Államok közötti verseny tulajdonképpen a harmadik világban zajlott. Az európai helyzetet stabilnak és kétségbevonhatatlannak tekintették, ami egyaránt szolgálta Washington és Moszkva érdekeit. A prágai tavasz kivétel volt, de gyakorlatilag azonnal világossá vált, hogy a Nyugat semmit nem fog tenni Csehszlovákia megsegítéséért. Még 1989-ben is nagy volt az idegesség a nyugati fővárosokban a térségben végbemenő változások miatt.

Hogyan változott a helyzet a Szovjetunió összeomlásával? Milyen lehetőségeket kapott és milyen kihívásokkal szembesült Kelet-Közép-Európa?

A kommunizmus bukásával és a Szovjetunió összeomlásával a Nyugat abban bízott, hogy Kelet-Közép-Európában gyorsan lezajlik az áttérés a piacgazdaságra, és kialakul a demokratikus berendezkedés.

NORMAN NAIMARK

1944-ben született New Yorkban. A Stanford Egyetem kelet-európai történelmi tanszékének vezetője, a Hoover Intézet és a Freeman Spogli Nemzetközi Tanulmányi Intézet főmunkatársa. 1989 és 1995 között a Stanford Egyetem Orosz és Kelet-európai Tanulmányi Központjának igazgatója, majd 1998-ig történelmi osztályának elnöke, 2001-től 2004-ig a kar szenátusának és irányítóbizottságának tagja, valamint a Stanford Egyetem interdiszciplináris részlegének igazgatója volt.

„A szuverenitás elengedhetetlen a modern nemzetállamok integritásához”

Ebben a régióban és nyugaton is úgy vélték, hogy az átmenet könnyű és zökkenőmentes lesz. A recept az állami cégek privatizációja, a szabadpiaci viszonyok megteremtése és a nyugati tőke beengedése volt. A Nyugat elbizakodottságát, hogy képes kapitalista társadalmakat formálni, jól példázza Francis Fukuyama *A történelem vége és az utolsó ember* című híres munkája. Eszerint egyetlen rendszer működőképes, a nyugati, és annak az egész világra hatása lesz. A gazdasági átmenet azonban sokkal nehezebbnek és bizonyos esetekben traumatikusnak bizonyult, mivel a korábbi gazdasági rendszer lebontását nem váltotta fel olyan könnyen egy másik. Sok probléma kísérte a politikai átmenetet is, de aztán mindenhol végbement. A 21. század kezdetére így a régió országai felvételt

nyertek az Európai Unióba és a NATO-ba. Végül tehát az „átmenet” működött, de jóval hosszabb ideig tartott, és sokkal több problémát vetett fel, mint azt a politikaformálók az 1990-es években gondolták.

Hogyan látja a szuverenitás és a nemzeti érdekvédelem kérdését az Európai Unióban?

A szuverenitás elengedhetetlen a modern nemzetállamok integritásához. Ez így van Európában és szerte a világon egyaránt. Hogy az egyes európai államok hogyan érvényesítik az érdekeiket az általam konföderációnak tekintett Európai Unió keretei között, az valójában csak rajtuk múlik. Vannak kompromisszumok, alkuk, tárgyalások, amelyeket le kell folytatni az egyes államok és az unió között,

„A jövőben egy közös európai békekezdeményezésre lesz szükség”

ez biztosíthat konkrét előnyöket az államoknak. De nem látom annak lehetőségét, hogy az Európai Unió föderációvá vagy egyfajta európai egyesült államokká váljon. Túl sok és túl szerteágazó történelmi, kulturális és nemzeti érdek van jelen a tagállamokban ahhoz, hogy ezeket az érdekeket Brüsszel magába olvassza.

Az ukrajnai konfliktus elhúzódó háborúvá vált. Ez nehéz gazdasági, energetikai és biztonsági helyzetbe sodorja az európai országokat. Az uniós hatalmak helyett Törökország próbál közvetíteni a háborús felek között. Hogyan látja ebből a szempontból Európa helyzetét?

Őszintén szólva örülök, ha bármely ország, legyen az Törökország vagy más, megpróbálja megtalálni a módját, hogy hogyan lehet véget vetni ennek a katasztrofális háborúnak. Ez mindenkit érint, afrikaiakat, ázsiaiakat, amerikaiakat, nem csak az európaiakat, és természetesen az ukránokat a leginkább. Örülök Emmanuel Macron francia elnök azon erőfeszítéseinek, amelyek párbeszédet kezdeményeznek

Vlagyimir Putyin orosz elnökkel, még akkor is, ha ezeknek alig vagy egyáltalán nincsen hatásuk. Európa támogatása Ukrajnának szintén figyelemre méltó, ha számba vesszük, hogy milyen eltérően látják Moszkva fellépését az egyes országokban és kontinenseken. Az egyik véglet például Észtszország, amely mélyszégesen aggódik amiatt, hogy a háború áttérjed a területére. A kontinens másik végén elhelyezkedő Spanyolországnak más problémái vannak. Magyarország és Lengyelország, amely hasonló politikai küzdelmet vív az Európai Unióval, teljesen másként gondolkodik a Brüsszelben bevezetett szankciókról. Valamikor a jövőben egy közös európai békekezdeményezésre lesz szükség, ám most úgy tűnik, a háború még nem ér véget.

Interjú

Európának realista vezetők kellenek
Sándor Lénárd interjúja a Mandiner hetilapban

